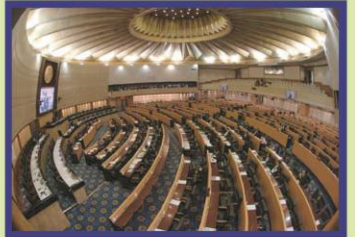

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๐
วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

อ.พ. ๑๘/๒๕๖๐

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปอาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

(๒) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในพึงบประมาณใด พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (เพิ่มมาตรา ๖/๑ และยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑)

(๓) กำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

(๔) กำหนดห้ามผู้พิพากษาอาวุโสได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)

เหตุผล

โดยที่ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของข้าราชการตุลาการในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นซึ่งไม่เหมาะสมกับข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุเกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเนื้อหารวม จำนวน ๘ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของข้าราชการตุลาการ ซึ่งจะไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในปัจจุบันประมาณใด อาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ หากเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี ในปัจจุบันประมาณก่อนปัจจุบันประมาณที่จะขอไปดำรงตำแหน่ง (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

๒. กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ในปัจจุบันประมาณใด ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปัจจุบันประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่า จะพ้นจากราชการตามมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓* (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๖/๑)

๓. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการตุลาการเพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส โดยกำหนดให้ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ในปัจจุบันประมาณใด ให้คณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ก.ต.) จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการตุลาการในปัจจุบันประมาณนั้น แล้วเสนอผลการประเมินให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งต่อไป ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้เป็นไป ตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

๔. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการห้ามผู้พิพากษาอาวุโสที่จะได้รับแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่ง โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา อาวุโสจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่ได้ รวมทั้งไม่อาจเป็นผู้ทำการแทนโดยอาศัยลำดับ อาวุโสตั้งที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย* (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)

* คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๘๐๒๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๓ บัญญัติว่า “มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ “มาตรา ๘/๑ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปัจจุบันประมาณ ที่ข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์”

๕. กำหนดให้ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑^๓ (ร่างมาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๗)

^๒ พระธรรมบัญญัติธรรม มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ บัญญัติว่า

“มาตรา ๘ ให้มีประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกาหนึ่งคน ประธานศาลอุทธรณ์ประจำศาลอุทธรณ์หนึ่งคน ประธานศาลอุทธรณ์ภาคประจำศาลอุทธรณ์ภาค ศาลละหนึ่งคน และให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ศาลละหนึ่งคน กับให้มีรองประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ประจำศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาคประจำศาลอุทธรณ์ภาค และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ศาลละหนึ่งคน และในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองประธานศาลฎีกามากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินหกคน รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น มากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสามคนก็ได้

เมื่อตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้ทำการแทน ถ้ามีรองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหลายคน ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นตามวรรคสอง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสาม ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๙ ในศาลจังหวัดหรือศาลแขวง ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ศาลละหนึ่งคน

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการแบ่งส่วนราชการในศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้นออกเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น แผนกหรือหน่วยงานละหนึ่งคน

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามวรรคหนึ่งว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. เพื่อเพิ่มจำนวนตำแหน่งของผู้พิพากษาอาวุโสให้สอดคล้องกับการพิจารณาพิพากษาคดีที่เพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอำนวยความยุติธรรมและลดปริมาณคดีความที่ค้างอยู่ อันส่งผลให้ประชาชนได้รับการพิจารณาและพิพากษาคดีได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๓ ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาภาค ภาคละหนึ่งคน จำนวนเก้าภาค มีสถานที่ตั้งและเขตอำนาจตามที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา กับให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาภาค ภาคละสามคน ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกา จะกำหนดให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาภาคมากกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคนก็ได้

เมื่อตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาภาคว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาภาคที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้”

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๗ ในระยะสิบปีแรกนับแต่ปีงบประมาณที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเอ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๒

(๒) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสองปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๓

(๓) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสามปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๔

(๔) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสี่ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๕

(๕) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๐

(๖) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบหกปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๒

(๗) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเจ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔

(๘) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบแปดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๖

(๙) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเก้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๘

(๑๐) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๗๐

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒. เพื่อให้มีมาตรการรองรับปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติราชการ
ของข้าราชการตุลาการโดยเฉพาะสายงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ให้ข้าราชการตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๙) ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส
ได้ในปีงบประมาณถัดไปและให้พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่ข้าราชการ
ตุลาการผู้ใดได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งว่าไม่ประสงค์
จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วย
บำเหน็จบำนาญข้าราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ห้ามข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใด
ที่จะขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง
ผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้”

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
มีนาคม ๒๕๖๐

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายณัฐ ผาสุข รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นายธีรพัฒน์ พิเชษฐวงศ์ นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางกิตติมา อรุณพลทรัพย์ วิทยากรปฏิบัติการ
นางพวงผกา วรศิลป์ เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวอมรรรัตน์ สงเคราะห์ธรรม เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวอลงกรณ์ ต้นเบ็ด เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๘
ผลิตโดย
กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	ก
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญ ของร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ กับร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา)	๗
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	
• บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เรื่องเสร็จที่ ๑๘๓-๑๘๔/๒๕๖๐ (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)	- ๑ -
• ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและ การดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๖ -
• การขยายอายุเกษียณราชการกับระบบราชการไทย	- ๗ -
- การเกษียณอายุราชการในระบบราชการไทย	- ๗ -
- ความเห็นของนักวิชาการที่มีต่อการขยายอายุเกษียณราชการ	- ๘ -
- บทสรุปและข้อคิดเห็น	- ๙ -
• สถิติการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม ปี ๒๕๕๙	- ๑๒ -
- ปริมาณคดีของศาลยุติธรรมตั้งแต่ ๑ ม.ค. ๒๕๕๙ ถึง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๙	- ๑๒ -
• การเกษียณอายุของผู้พิพากษาในต่างประเทศ	- ๑๓ -
- สหราชอาณาจักร	- ๑๓ -
- สหรัฐอเมริกา	- ๑๖ -
- แคนาดา	- ๑๗ -
- นิวซีแลนด์	- ๑๘ -
- ออสเตรเลีย	- ๑๙ -
- สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	- ๒๐ -
- ฝรั่งเศส	- ๒๑ -
- ญี่ปุ่น	- ๒๒ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

- : พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ (๑)
- : พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๑ (๘)
- : หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๘๐๒๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และ
ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
รวม ๒ ฉบับ กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (๑๒)
- : ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) (๑๓)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) (๑๖)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของ

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมา

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญ

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปอาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

(๒) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในบังคับประมาณใดพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (เพิ่มมาตรา ๖/๑ และยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑)

(๓) กำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

(๔) กำหนดห้ามผู้พิพากษาอาวุโสได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของข้าราชการตุลาการในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่เหมาะสมกับข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุเกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. มาตรารักษาการ (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๖.๑ แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของข้าราชการตุลาการ ซึ่งจะไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในปีงบประมาณใด อาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ หากเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี ในปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณที่จะขอไปดำรงตำแหน่ง (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใด อาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ หากเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ในปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณที่จะขอไปดำรงตำแหน่ง”

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๖.๒ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ในบังคับประมาณใด ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส จนกว่าจะพ้นจากราชการตามมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓* (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๖/๑)

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒

“มาตรา ๖/๑ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในบังคับประมาณใด ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่า จะพ้นจากราชการตามมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓”

๖.๓ แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการตุลาการเพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส โดยกำหนดให้ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ในบังคับประมาณใด ให้คณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ก.ต.) จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการในบังคับประมาณนั้น แล้วเสนอผลการประเมินให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในบังคับประมาณใด ให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการในบังคับประมาณนั้น แล้วเสนอผลการประเมินให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป

* คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๘๐๒๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๓ บัญญัติว่า “มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

“มาตรา ๘/๑ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ที่ข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์”

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

๖.๕ แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการห้ามผู้พิพากษาอาวุโสที่จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่ง โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่ได้ รวมทั้งไม่อาจเป็นผู้ทำการแทนโดยอาศัยลำดับอาวุโสตามที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย^๒ (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่ได้ รวมทั้งไม่อาจเป็นผู้ทำการแทนโดยอาศัยลำดับอาวุโสตามที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย”

^๒ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ บัญญัติว่า

“มาตรา ๘ ให้มีประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกาหนึ่งคน ประธานศาลอุทธรณ์ประจำศาลอุทธรณ์หนึ่งคน ประธานศาลอุทธรณ์ภาคประจำศาลอุทธรณ์ภาค ศาลละหนึ่งคน และให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ศาลละหนึ่งคน กับให้มีรองประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ประจำศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาคประจำศาลอุทธรณ์ภาค และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลยุติธรรมอื่น ที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ศาลละหนึ่งคน และในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองประธานศาลฎีกามากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินหกคน รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นมากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสามคนก็ได้

เมื่อตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้ทำการแทน ถ้ามีรองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหลายคน ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นตามวรรคสอง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสาม ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคณหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๖.๕ กำหนดให้ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑^๑ (ร่างมาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๗)

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๙ ในศาลจังหวัดหรือศาลแขวง ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ศาลละหนึ่งคน เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการแบ่งส่วนราชการในศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้นออกเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น แผนกหรือหน่วยงานละหนึ่งคน

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามวรรคหนึ่งว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๑๓ ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาภาค ภาคละหนึ่งคน จำนวนเก้าภาค มีสถานที่ตั้งและเขตอำนาจตามที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา กับให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาภาค ภาคละสามคน ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาภาคมากกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคนก็ได้

เมื่อตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาภาคว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาภาคที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้”

^๑ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๗ ในระยะสิบปีแรกนับแต่ปีงบประมาณที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเอ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๒

(๒) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสองปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๔

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

(๓) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสามปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๖

(๔) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสี่ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๘

(๕) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๐

(๖) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบหกปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๒

(๗) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเจ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔

(๘) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบแปดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๖

(๙) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเก้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๘

(๑๐) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๗๐

ให้ข้าราชการตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๙) ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ในปีงบประมาณถัดไปและให้พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่ข้าราชการตุลาการผู้ใดได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งว่าไม่ประสงค์จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ห้ามข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดที่จะขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้”

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒
กับ

ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

(ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา)

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ กับร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <hr/> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วย หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๙ ให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>ให้ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์</p> <p>มาตรา ๑๐ การแต่งตั้งข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสไปดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม จะกระทำมิได้</p>	<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๙ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการในปีงบประมาณนั้น แล้วเสนอผลการประเมินให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”</p> <p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๐ ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่ได้ รวมทั้งไม่อาจเป็นผู้ทำการแทนโดยอาศัยลำดับอาวุโสดังที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย”</p>	<p>เพื่อกำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และนำผลการประเมินเสนอให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป</p> <p>เพื่อมิให้ผู้พิพากษาอาวุโสทำหน้าที่ในทางบริหาร</p>

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑</p> <p>มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระราชโองการ</p> <p>..... นายกรัฐมนตรี</p>	<p>เพื่อยกเลิกบทเฉพาะกาลกรณีให้ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ ในระยะสิบปีแรกนับแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และไปดำรง ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจาก ราชการ</p>

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

เรื่องเสร็จที่ ๑๘๓-๑๘๔/๒๕๖๐

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกอบร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการ) และร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดให้ข้าราชการตุลาการไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๔๖๘๘๒ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เกี่ยวกับการพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการ) และร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เกี่ยวกับการกำหนดให้ข้าราชการตุลาการไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์) รวมสองฉบับ ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้งสองฉบับ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานประมาณและสำนักงาน ก.พ.) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวง) และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ

๑.๑ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

๑.๑.๒ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นจากราชการ ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๒ (๓))

๑.๒ ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโส (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔ วรรคสอง)

๑.๒.๒ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป อาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

๑.๒.๓ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ ในปีงบประมาณใดพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๖/๑)

๑.๒.๔ กำหนดห้ามมิให้ผู้พิพากษาอาวุโสดำรงตำแหน่งหรือทำการแทน ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)

๑.๒.๕ กำหนดห้ามมิให้ผู้พิพากษาอาวุโสมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการ ตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการบริหารศาลยุติธรรม และกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๒)

๒. ข้อสังเกตและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงการคลัง กระทรวงยุติธรรม สำนักงาน ก.พ. สำนักงานงบประมาณ และ ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติให้ความเห็นชอบในหลักการ ของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้งสองฉบับโดยไม่มีข้อสังเกต

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้งสองฉบับ เสร็จแล้ว สรุปผลการพิจารณาได้ ดังนี้

๓.๑ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. มีการแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

๓.๑.๑ ร่างมาตรา ๓ (เพิ่มมาตรา ๘/๑) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ ได้กำหนดหลักการพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการตามร่างมาตรา ๙ เดิม เป็นร่างมาตรา ๘/๑ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากหลักการพ้นจากราชการเป็นหลักการสำคัญ ประกอบกับบทบัญญัติมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการนับเวลาราชการสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญของข้าราชการตุลาการ ดังนั้น จึงเห็นควรนำหลักการดังกล่าวมากำหนดเป็นร่างมาตรา ๘/๑ ใหม่ต่างหาก

๓.๑.๒ ร่างมาตรา ๔ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง (๓)) แก้ไขเพิ่มเติมเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการตุลาการ แก้ไขการอ้างเลขมาตราในอนุมาตรา (๓) ของวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๒ กรณีการพ้นจากราชการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง เป็น “มาตรา ๘/๑” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓ (เพิ่มมาตรา ๘/๑)

๓.๒ ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีการแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

๓.๒.๑ ร่างมาตรา ๓ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔ วรรคสอง) อำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโส ได้ตัดร่างมาตรานี้ออก เนื่องจากหลักการตามร่างฯ เป็นการแก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย จึงไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไข

๓.๒.๒ ร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปอาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ ได้ตัดหลักการที่กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่จะขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต้องผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ออก และนำหลักการประเมินสมรรถภาพไปใช้กับข้าราชการตุลาการทุกตำแหน่งซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙) เพื่อเป็นการประเมินสมรรถภาพข้าราชการตุลาการว่า มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะพ้นจากราชการเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

๓.๒.๓ ร่างมาตรา ๔ (เพิ่มมาตรา ๖/๑) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการ แก้ไขกรณีการพ้นจากราชการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็น “มาตรา ๘/๑” เพื่อให้สอดคล้องกับ

การแก้ไขเพิ่มเติมในร่างมาตรา ๓ (เพิ่มมาตรา ๘/๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๓.๒.๔ ร่างมาตรา ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙) กำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ ได้เพิ่มร่างมาตรานี้ใหม่เพื่อกำหนดเรื่องการประเมินสมรรถภาพของข้าราชการตุลาการทุกตำแหน่ง ซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ โดยกำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการ แล้วเสนอผลการประเมินให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด

๓.๒.๕ ร่างมาตรา ๖ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐) กำหนดห้ามผู้พิพากษาอาวุโสได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งตามบทบัญญัติในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ได้แก่ ไข้อย่างคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เช่น คำว่า “ทำการแทนตำแหน่ง” เป็น “ทำการแทนในตำแหน่ง”

๓.๒.๖ ร่างมาตรา ๗ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๒) กำหนดห้ามผู้พิพากษาอาวุโสมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการบริหารศาลยุติธรรมและกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ได้ตัดร่างมาตรานี้ออก เนื่องจากผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมชี้แจงว่า ในทางปฏิบัติผู้พิพากษาอาวุโสไม่ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการบริหารศาลยุติธรรม และกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีร่างมาตรานี้

๓.๒.๗ บทเฉพาะกาล

๑) ร่างมาตรา ๗ ได้กำหนดให้ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อยกเลิกบทเฉพาะกาลกรณีให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในระยะสิบปีแรกนับแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ทายอดพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการ

๒) ร่างมาตรา ๙ เดิม กรณีข้าราชการตุลาการซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อมีอายุครบหกสิบสี่ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๘ นั้น ได้ตัดร่างมาตรานี้ออก เนื่องจากปัจจุบันข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุในช่วงระยะเวลาดังกล่าวไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสแล้ว

๓) ร่างมาตรา ๑๐ เดิม การรองรับบทบัญญัติมาตรา ๖/๑ ไม่ให้กระทบถึงข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ นั้น เนื่องจากข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ไม่ได้รับผลกระทบจากการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖/๑ จึงไม่มีความจำเป็นต้องเขียนบทเฉพาะกาลรองรับกรณีดังกล่าว

๓.๒.๘ มาตรารักษากร ได้กำหนดให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยเพิ่มเป็นร่างมาตรา ๘ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดหลักการตามร่างมาตรา ๗ ไว้

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้งสองฉบับ เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ข้าราชการตุลาการดำรงตำแหน่งต่อไปจนอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ แล้วจึงให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อไปจนกว่าจะพ้นจากราชการเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ ทำให้มีผู้พิพากษาอาวุโสที่มีประสบการณ์ และมีความรู้ความสามารถในการพิจารณาพิพากษาคดี อันส่งผลทำให้ประชาชนได้รับการพิจารณาและพิพากษาคดีอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติ

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.*

เนื่องด้วยระบบราชการไทยประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่จะมาทดแทนตำแหน่งที่มีการเกษียณอายุราชการ ประกอบกับประเทศไทยในปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นการสังคมผู้สูงอายุ จำนวนการเกิดของประชากรเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง ระบบราชการไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนอายุเกษียณราชการให้สูงขึ้นสำหรับข้าราชการบางประเภท โดยเฉพาะสายงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านอย่างข้าราชการตุลาการที่ต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน และต่อเนื่อง ซึ่งการปฏิบัติงานของข้าราชการตุลาการรุ่นต่อมาต้องใช้เวลาในการสั่งสมความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ให้เพียงพอก่อนจึงจะสามารถทดแทนตำแหน่งกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันจำนวนคดีความประเภทต่าง ๆ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในขณะที่การขยายตัวของจำนวนผู้พิพากษาไม่สอดคล้องกับภาระงานพิจารณาพิพากษาคดี แนวคิดการขยายอายุเกษียณข้าราชการตุลาการโดยให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ในพึงประมาณและให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการจึงเป็นวิธีการที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าว จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ขึ้น สรุปข้อดี ได้ดังนี้

๑. เพื่อเพิ่มจำนวนตำแหน่งของผู้พิพากษาอาวุโสให้สอดคล้องกับการพิจารณาพิพากษาคดีที่เพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอำนวยความสะดวกและลดปริมาณคดีความที่ค้างอยู่ อันส่งผลให้ประชาชนได้รับการพิจารณาและพิพากษาคดีได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อให้มีมาตรการรองรับปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติราชการของข้าราชการตุลาการโดยเฉพาะสายงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

* ที่มา : บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติการแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เรียบเรียงโดย นางกิตติมา อรุณพูลทรัพย์ วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย

การขยายอายุเกษียณราชการกับระบบราชการไทย*

ในการบริหารราชการแผ่นดิน ข้าราชการถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ของภาครัฐไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล และยังเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของระบบราชการในการทำหน้าที่ประชาชน ในแต่ละปีมีข้าราชการจำนวนมากที่เกษียณอายุราชการตามกำหนดเวลา ส่วนราชการจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการทดแทนบุคลากรในตำแหน่งที่ว่างหรือตำแหน่งที่ต้องการให้เพียงพอและทันเวลา

ระบบราชการไทยประสบปัญหาในการหาบุคลากรมาทดแทนในตำแหน่งที่มีการเกษียณอายุราชการ โดยเฉพาะสายงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานและต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ซึ่งข้าราชการรุ่นต่อมายังคงต้องใช้เวลาในการสั่งสมความรู้ความสามารถและประสบการณ์ให้เพียงพอก่อนจึงจะทดแทนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการจึงเป็นแนวคิดที่ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาระบบราชการเรื่องดังกล่าวได้ ซึ่งแนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการถือว่าเป็นก้าวสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบเกษียณอายุราชการของระบบราชการไทย ในบทความนี้จึงขอเสนอแนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการที่มีความจำเป็นแค่ไหนเพียงใดต่อระบบราชการไทย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาคาดแคลนกำลังคนภาครัฐต่อไป

การเกษียณอายุราชการในระบบราชการไทย

การเกษียณอายุราชการสำหรับระบบราชการไทย คือ การที่ข้าราชการต้องพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ซึ่งถือเป็นการออกจากราชการโดยผลของกฎหมาย โดยในปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการ คือ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ (มาตรา ๑๙) ที่กำหนดให้ข้าราชการที่มีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์แล้วจะต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์

อย่างไรก็ตาม สำหรับระบบราชการไทยได้มีการปรับเปลี่ยนอายุเกษียณราชการให้สูงขึ้นสำหรับข้าราชการบางประเภท ในส่วนของข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสและข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส ให้มีการต่ออายุเกษียณราชการได้จนถึงอายุ ๗๐ ปีบริบูรณ์ (มาตรา ๑๙ ทวิและมาตรา ๑๙ ตริ) ซึ่งนับว่าเป็นเกณฑ์การเกษียณอายุราชการที่สูงมากเมื่อเทียบกับงานตำแหน่งอื่น ๆ ทั้งนี้ เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสและอัยการอาวุโสเป็นงานวิชาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์สูงมาก

*ที่มา : เอกสารวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นได้จาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/may2559-3.pdf (สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๐) เรียบเรียงโดย นางกิตติมา อรุณพูลทรัพย์ วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย

ความเห็นของนักวิชาการที่มีต่อการขยายอายุเกษียณราชการ

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัยการแรงงาน ฝ่ายงานวิจัยทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาสังคม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มีความคิดเห็นว่าการขยายอายุเกษียณราชการจะมีผลกระทบต่อกลุ่มข้าราชการโดยเฉพาะกลุ่มอายุ ๕๕ - ๕๙ ปี โดยจะมีอัตราการออกจากราชการลดลงจากร้อยละ ๘๔.๓ ต่อปี เป็นร้อยละ ๑๐.๙ ต่อปี หรือชะลอการเกษียณอายุราชการของสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละหมื่นกว่าคน การชะลอการเกษียณอายุราชการของข้าราชการดังกล่าวจะส่งผลให้ภาครัฐต้องมีภาระจ่ายเงินเดือนที่ต้องจ่ายให้กับข้าราชการกลุ่มนี้มากขึ้น แต่จะทดแทนด้วยการรับข้าราชการใหม่น้อยลง หากสมมติให้จำนวนข้าราชการใหม่ที่ภาครัฐรับน้อยลงเท่ากับจำนวนข้าราชการอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปที่เพิ่มขึ้น การขยายอายุเกษียณราชการจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐแต่อย่างใด

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ ภาควิชาปรัชญาและศูนย์จริยธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นว่าการวิจัยการพัฒนาด้านการเกษียณอายุราชการที่เป็นข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลมีประเด็นหลักในการเกษียณอายุราชการที่ ๖๕ ปี ดังนี้

(๑) ข้าราชการอายุ ๖๐ - ๖๕ ปี เป็นจำนวนมากที่ยังขยันขันแข็ง มีประสิทธิภาพ การปล่อยให้คนที่มีประสิทธิภาพต้องออกจากงานไปแล้วได้รับบำนาญฟรีๆ ถือว่าภาครัฐเสียเปล่า

(๒) การทำงานที่ใช้ความคิดเป็นหลัก ใช้ประสบการณ์ และความสามารถในการมองภาพรวม ไม่ต้องลงแรงทำงาน จึงไม่มี เหตุผลที่จะบังคับให้หยุดทำงาน

(๓) ด้วยความเจริญก้าวหน้าของการแพทย์คนไทยมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคนสูงอายุแข็งแรงขึ้น ข้าราชการในระดับที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้พิพากษา อัยการ หรือผู้ที่ทำงานในระดับนโยบายซึ่งยังทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้ควรได้รับการประเมินผลเป็นระยะเพื่อให้สามารถทำงานได้ต่อไป

(๔) เมื่อมีคนเกิดน้อยลงและมีคนสูงอายุมากขึ้น คนส่วนน้อยต้องรับภาระคนจำนวนมาก ทั้งที่คนสูงอายุยังสามารถทำประโยชน์ให้สังคมโดยรวมได้

(๕) ในสังคมที่คนวัยทำงานมีน้อยลงแต่คนสูงวัยมีมากขึ้น ภาษีที่ภาครัฐจะได้รับจากคนกลุ่มแรกจะลดน้อยลงแต่ภาระค่าใช้จ่ายจะเพิ่มมากขึ้น

จาดูร อภิชาติบุตร อดีตนายกสมาคมข้าราชการพลเรือน มีความคิดเห็นว่าการพิจารณาถึงเหตุผลความจำเป็นและผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

(๑) พิจารณาก่อนว่าจะขยายอายุเกษียณราชการด้วยเหตุผลใด

(๒) จะมีผลกระทบหรือไม่หากมีการขยายอายุเกษียณราชการ

(๓) ควรให้คำจำกัดความในการขยายอายุเกษียณราชการอย่างชัดเจน และ

(๔) ควรนำประโยชน์ของแต่ละหน่วยงานราชการที่ได้รับเป็นตัวกำหนด

มัทนา พนานิรามัย ข้าราชการบำนาญ กรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มีความคิดเห็นว่าการขยายอายุเกษียณราชการและถึงเวลาต้องดำเนินการ แต่ก่อนดำเนินการต้องดูให้รอบด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจมหภาคที่ต้องดูจำนวนแรงงานในระบบซึ่งหากมีมากไปก็ไม่ดีแต่หากขาดแคลนอาจจะส่งผลกระทบต่อระบบ

วันชาติ ศุภจตุรัส อดีตนายกสมาคมแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย มีความคิดเห็นว่าการขยายอายุเกษียณราชการสามารถทำได้แต่ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของข้าราชการแต่ละคนว่าเขาอยากจะทำงานต่อหรือไม่ แต่อย่าออกเป็นกฎระเบียบบังคับเพราะยังมีคนบางกลุ่มไม่อยากทำ นอกจากนี้ ต้องมีระบบประเมินแต่ละปีเพื่อให้เขาตัดสินใจไม่ใช่ปล่อยให้เขาทำต่อเนื่อง ๕ ปีและควรกำหนดตำแหน่งที่ให้มีการขยายอายุเกษียณราชการให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้กลายเป็นการปิดโอกาสการทำงานและความก้าวหน้าของเด็กรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำงานแทน

นงนาท เพชรสม ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาพนักงานบุคคล สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน มีความคิดเห็นว่าการขยายอายุเกษียณราชการถึงเวลาที่ต้องทำแล้ว แต่การจะทำแบบใดรวมไปถึงการขยายอายุเกษียณราชการที่เหมาะสมยังเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาก่อน ซึ่งในหลายประเทศขยายอายุเกษียณราชการไปอยู่ที่อายุ ๖๕ ปี แต่ในความเป็นจริงมีเพียงแค่บางตำแหน่งเท่านั้นที่ขาดแคลน ดังนั้น การขยายอายุเกษียณราชการเพียงบางตำแหน่งและบางสายวิชาชีพจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งที่ผ่านมา ก็มีการเปิดขยายไปบ้างแล้ว เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ ซึ่งทางเลือกนี้เห็นว่าภาคราชการน่าจะได้ประโยชน์เพราะจะได้กลุ่มคนที่ขาดแคลนจริง ๆ

วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ ที่ปรึกษาด้านระบบประกันสังคม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มีความคิดเห็นว่าการขยายอายุเกษียณราชการเป็นการชะลอการจ่ายเงินบำนาญไปอีก ๕ ปี แต่ก็ยังคงมีค่าใช้จ่ายเงินเดือนให้กับข้าราชการที่ยังทำงานต่อไปอีก ๕ ปี โดยมองว่าเป็นเรื่องดีกับระบบราชการที่ทำให้มีคนที่มีความรู้ความสามารถได้ทำงานต่อ แต่ทั้งนี้อาจมีผลกระทบต่อผู้ที่รอขยับตำแหน่ง ซึ่งการขยายอายุเกษียณราชการทั้งระบบอาจจะยังไม่เหมาะสม เพราะแต่ละสังกัดมีความแตกต่างกันอยู่ บางสังกัดอาจไม่มีความต้องการบุคลากรที่ต้องอาศัยความสามารถมากนัก แต่ละหน่วยงานจึงควรมีเกณฑ์ในการประเมินเพื่อการขยายอายุเกษียณราชการเฉพาะคนที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมเหมือนกับกระบวนการที่หลายมหาวิทยาลัยใช้อยู่ นอกจากนี้ ควรยกเลิกเกณฑ์การขอรับบำนาญได้ตั้งแต่อายุ ๕๐ ปี เพื่อให้คนอยู่ทำงานอยู่ในระบบได้ยาวนานและควรมีการคิดระบบที่ทำให้คนเก่งอยู่ทำงานต่อโดยที่ไม่เสียประโยชน์

บทสรุปและข้อคิดเห็น

เหตุผลหลักของแนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการในระบบราชการไทย คือ เพื่อรองรับกับโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อรวมกับอัตราการเกิดใหม่ของประชากรที่ลดลง แม้ว่าจะหมายความว่าความถึงบริการของภาครัฐที่จะลดภาระลงหลายอย่าง

แต่ในทางกลับกันกำลังคนภาครัฐก็จะขาดตอนเช่นเดียวกัน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการให้ข้าราชการรับราชการต่อไปได้หลังเกษียณอายุราชการเฉพาะบางกรณีซึ่งเป็นแนวทางช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนในบางสายงานได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่อาจช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนเพราะเป็นการบรรเทาอัตราการขาดแคลนเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้น ส่วนราชการจึงต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อสร้างจุดสมดุลที่เหมาะสม

แนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการจึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่ส่วนราชการได้นำมาศึกษา มาโดยตลอดแม้จะไม่ต่อเนื่องก็ตามเพื่อหวังว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งการพิจารณาแนวทางการขยายอายุเกษียณราชการของข้าราชการ ต้องศึกษาวิจัยถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้อง ๓ ประการ คือ

(๑) ผลกระทบต่อส่วนราชการ เช่น ประโยชน์ที่จะได้รับจากสายงานหรือตำแหน่งที่จำเป็นต้องขยายอายุเกษียณราชการ ความเป็นไปได้ที่กำหนดให้ครอบคลุมทั้งระบบ เกณฑ์ในการประเมินผู้ที่จะขยายอายุเกษียณราชการ

(๒) ผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล เช่น ประสิทธิภาพการทำงาน และเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

(๓) ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เช่น ตลาดแรงงาน วัฒนธรรมการทำงาน

อย่างไรก็ตาม คงต้องรอผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอายุที่เหมาะสมสำหรับระบบราชการไทยในปัจจุบัน ซึ่งอาจต้องมีการพิจารณากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกรมบัญชีกลาง สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน และสถาบันการศึกษาที่มีสำนักวิจัยเกี่ยวกับประชากร เพราะหากไม่มีการเตรียมการที่ดีพออาจจะเกิดปัญหาตามมาได้ในภายหลัง

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการขยายอายุเกษียณราชการหรือไม่ ระบบราชการไทยควรจะต้องมีมาตรการในการรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของข้าราชการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อเนื่องในการปฏิบัติราชการ รวมถึงการสูญเสียกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ ทั้งจากสายงานหลักและสายงานสนับสนุน ซึ่งการรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของข้าราชการ มี ๓ มาตรการด้วยกัน คือ

๑) มาตรการบริหารกำลังคนเพื่อรองรับข้าราชการสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วย การใช้ประโยชน์จากข้าราชการสูงอายุและการรักษาข้าราชการที่จะเกษียณอายุราชการที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ ความสามารถเฉพาะตัวที่หาผู้อื่นมาปฏิบัติแทนได้ยาก เพื่อให้รับราชการต่อไป

๒) มาตรการเตรียมการเพื่อรองรับการสูญเสียกำลังคนเนื่องจากการเกษียณอายุราชการ ซึ่งประกอบด้วยส่งเสริมให้ส่วนราชการพัฒนาระบบการวางแผนสร้างอย่างต่อเนื่องในการบริหารงาน และเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมต่อการดำรงตำแหน่ง

๓) มาตรการสร้างสมดุลของกำลังคนในระบบราชการ ซึ่งประกอบด้วยการใช้มาตรการเกษียณอายุก่อนกำหนดและการเพิ่มจำนวนข้าราชการบางระดับในสายงานหรือตำแหน่งที่ขาดแคลน

นอกจากมาตรการดังกล่าวแล้วการจ้างผู้ที่มีความรู้ความสามารถภายหลังการเกษียณอายุราชการก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง เพราะผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือผู้ที่มีประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการบริหารจัดการ โดยมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติงานหรืออาจเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในสาขาที่ขาดแคลน ทั้งนี้ อาจจะต้องมีการวิเคราะห์เหตุผลและความจำเป็นในการจ้างบุคลากรผู้เกษียณอายุราชการว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสมควรจ้างภายหลังเกษียณอายุราชการหรือไม่ พร้อมทั้งมีการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและจัดให้มีการตรวจสอบสภาพประจำปีด้วย

โดยสรุปการขยายอายุเกษียณราชการเป็นแนวคิดหนึ่งในการปฏิรูประบบราชการในด้านกำลังคนของภาครัฐ แนวคิดดังกล่าวมีความจำเป็นแค่ไหนเพียงใดต่อระบบราชการไทยยังคงต้องมีการศึกษาวิจัยอย่างรอบคอบและรอบด้าน พิจารณาอย่างละเอียดถึงข้อดี ข้อเสีย ข้อได้เปรียบ และเสียเปรียบของภาครัฐ ปัจเจกบุคคล และสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วยเพื่อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สถิติการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม ปี ๒๕๕๙*

ปริมาณคดีของศาลยุติธรรมตั้งแต่ ๑ ม.ค. ๒๕๕๙ ถึง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๙

ศาล	ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณา (ค้างมา+รับใหม่)	ปริมาณคดีที่พิพากษาแล้วเสร็จ	ปริมาณคดีที่ค้างไป
ศาลชั้นต้น	๑,๗๕๓,๒๕๑	๑,๕๓๗,๑๖๙	๒๑๖,๐๘๒
ศาลอุทธรณ์และ อุทธรณ์ภาค ๑-๙	๕๓,๔๙๓	๔๘,๕๗๗	๔,๙๑๖
ศาลฎีกา	๑๙,๓๖๐	๑๑,๓๐๐	๘,๐๖๐

หมายเหตุ : ศาลชั้นต้น

ในจำนวน ๑,๕๓๗,๑๖๙ คดี ที่พิจารณาแล้วเสร็จในศาลชั้นต้น เป็นคดีแล้วเสร็จในเวลา ๑ ปี ถึง ๑,๕๑๙,๕๘๘ คดี คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๘๖ ของคดีที่แล้วเสร็จ

หมายเหตุ : ศาลชั้นอุทธรณ์

ในจำนวน ๔๘,๕๗๗ คดี ที่พิจารณาแล้วเสร็จในศาลชั้นอุทธรณ์ เป็นคดีแล้วเสร็จในเวลา ๖ เดือน ถึง ๔๗,๗๗๓ คดี คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๓๔ ของคดีที่แล้วเสร็จ และในจำนวนคดีที่ค้างพิจารณา อยู่ในศาลชั้นอุทธรณ์ทั้งสิ้นศาล ๔,๙๑๖ คดี โดยไม่มีคดีที่ค้างนานเกิน ๑ ปี อยู่ในศาลชั้นอุทธรณ์ทั้งสิ้นศาลแม้แต่คดีเดียว

หมายเหตุ : ศาลฎีกา

เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ คือเมื่อประมาณ ๕ ปีก่อน ตัวเลขคดีค้าง ในศาลฎีกามีอยู่เป็นจำนวนมากถึง ๓๗,๒๓๖ คดี

*ที่มา : สำนักงานศาลยุติธรรม ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นได้จาก <http://www.iprd.coj.go.th/> (สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๐)

การเกษียณอายุของผู้พิพากษาในต่างประเทศ¹

ในต่างประเทศแต่ละประเทศต่างมีระบบการคัดเลือก และการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาแตกต่างกันไปตามระบบกฎหมาย ระบบการปกครอง ซึ่งสัมพันธ์กับระบบสังคม โดยอาจเน้นไปทางประสบการณ์วิชาชีพหรือคุณวุฒิของบุคคลหรือมีลักษณะเป็นผู้แทนชุมชนในการให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมาเป็นผู้พิพากษา ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) จะใช้วิธีการคัดเลือกผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพกฎหมายมาเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาและมีการเลือกตั้งควบคู่ไปด้วย ผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งในระบบนี้จึงมักเป็นผู้มีวัยวุฒิสูง และดำรงตำแหน่งจนมีอายุเกิน 60 ปี ส่วนประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) จะใช้วิธีสอบคัดเลือกมาเป็นผู้พิพากษา โดยการสร้างบุคลากรทางกฎหมายเป็นผู้พิพากษาอาชีพ จึงเน้นหนักทางด้านการศึกษาอบรม ให้ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติในระยะเวลาที่นานพอสมควร เพื่อให้ได้ผู้พิพากษาที่มีคุณภาพ ส่วนระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาส่วนใหญ่จะเกษียณอายุที่ 65 ปีขึ้นไป² ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สหราชอาณาจักร

ระบบศาลของประเทศอังกฤษ ให้ความสำคัญในวงการศาล และการแต่งตั้งผู้พิพากษา ผู้พิพากษาส่วนใหญ่จะต้องผ่านการเป็นทนายความมาแล้ว และศาลระดับต่างกันก็ยังมีคัดเลือกผู้พิพากษาที่แตกต่างกันออกไป ระบบศาลของประเทศอังกฤษ แบ่งออกได้เป็น³

1. Magistrate's Courts (ศาลแขวง) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา เช่น คดีความผิดเล็กน้อยๆ เกี่ยวกับกฎหมายจราจรและความผิดที่จะฟ้องเป็นหนังสือ (Indictment) หรือไม่ก็ได้ สำหรับคดีอาญาที่มีโทษร้ายแรง Magistrate's Courts จะทำหน้าที่เพียงไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary Hearing) ส่วนคดีแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องเกี่ยวกับคดีครอบครัว ผู้พิพากษา (Magistrates หรือ Lay Magistrates หรือ Justices of the Peace) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากบุคคลธรรมดาที่ไม่ต้องมีวุฒิทางกฎหมาย เพราะเป็นการแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งทำประโยชน์และเป็นที่รักใคร่นับถือจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น และต้องมีถิ่นที่อยู่ภายในระยะ 15 ไมล์ของเขตที่ได้รับแต่งตั้ง ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยต้องคำพิพากษาลงโทษฐานเป็นกบฏ หรือถูกลงโทษให้ควบคุมตัวเพื่อป้องกัน (Preventive Detention) ให้ฝึกฝนเพื่อการแก้ไข (Corrective Training) หรือจำคุก 12 เดือน หรือเคยถูกพิพากษาว่าทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Parliamentary Election) หรือสภาท้องถิ่น (Municipal Election)

¹ที่มา : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เสนอต่อ สถาบันวิจัยพัฒนาสังคม สำนักงานศาลยุติธรรม (๒๕๕๑), รายงานฉบับสมบูรณ์ การปรับปรุงระบบงานศาลยุติธรรมศึกษากรณีผู้พิพากษาอาวุโส (หน้า ๓๗-๔๖). ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นได้จาก <http://www.library.coj.go.th/indexcojresearch.php> (สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

²ธีรวัฒน์ ไตรวาริ. 2541. ผู้พิพากษาอาวุโส : สถานะและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ. งานวิจัย. วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. น. 29-30

³บัณฑิต รัชตะนันท์ และคนอื่นๆ. 2541. แนวทางการปรับปรุงระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม. รายงานการวิจัย. สำนักงานศาลยุติธรรม. น. 51

ส่วน Magistrates อีกประเภทหนึ่งเป็นผู้ที่มีวุฒิทางกฎหมายและได้รับเลือกให้มาทำหน้าที่เป็น Magistrates เรียกว่า Stipendiary Magistrates ซึ่งคัดเลือกจาก Barrister หรือ Solicitor ที่ทำงานมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 7 ปี ผู้พิพากษาประเภทนี้ได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ของประเทศอังกฤษโดย คำแนะนำของ Lord Chancellor และหากประพฤติตัวไม่เหมาะสมหรือไม่มีความสามารถ Lord Chancellor มีอำนาจถอดถอนได้ ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจะได้รับเงินเดือนตอบแทน เกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 70 ปี แต่ Lord Chancellor อาจขยายอายุราชการให้ได้จนถึง 72 ปี

2. County Court มีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน 2,000 ปอนด์ ผู้พิพากษา เรียกว่า County Court Judges และ Circuit Judges พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของ Lord Chancellor และ Lord Chancellor อาจถอดถอนจากตำแหน่งได้ในกรณีที่ไม่มีความสามารถหรือ ประพฤติมิชอบ ผู้พิพากษาประเภทนี้ ได้รับแต่งตั้งจากผู้ที่เป็น Barrister มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ เป็น Recorder มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ครบเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 72 ปี แต่ Lord Chancellor อาจ ขยายอายุราชการให้ได้ตามความเหมาะสมไม่เกิน 3 ปี

3. Crown Court เป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาความผิดร้ายแรงและความผิดที่จะต้องฟ้องเป็นหนังสือ (Indictable Offences) และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจาก Magistrate's Court และ Juvenile Courts ผู้พิพากษามี 3 ประเภท คือ 1) High Court Judges พิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็นความผิดร้ายแรง 2) Circuit Judges พิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็น ความผิดธรรมดา นอกเหนือจากข้อ 1 ได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ภายใต้การแนะนำของ Lord Chancellor ผู้พิพากษาประเภทนี้ต้องเป็น Barrister มาก่อนอย่างน้อย 10 ปี หรือเป็น Recorder ไม่น้อยกว่า 5 ปี และเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 72 ปี แต่ Lord Chancellor สามารถต่ออายุได้จนถึง 75 ปี เมื่อเห็นว่ามีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน 3) Recorders มีอำนาจหน้าที่นั่งพิจารณาคดีอาญาเช่นเดียวกับ Circuit Judges แตกต่างกับ Circuit Judges โดยเป็นตำแหน่งที่ทำงานไม่เต็มเวลา (Part-time) ได้รับค่าตอบแทน (Fee) เป็นรายวันตามวันที่นั่งพิจารณา พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจาก Barristers หรือ Solicitors ที่ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ตามคำแนะนำของ Lord Chancellor ดำรง ตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนด Lord Chancellor อาจขยายระยะเวลาการดำรงตำแหน่งได้ Lord Chancellor อาจถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ในกรณีที่ไม่มีความสามารถหรือประพฤติมิชอบ หรือ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามจำนวนวันและระยะเวลาที่ระบุไว้ในการแต่งตั้ง ครบเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 72 ปี Lord Chancellor ไม่มีอำนาจขยายอายุราชการให้เมื่อครบอายุเกษียณแล้ว

4. High Court of Justice (High Court) แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ 1) Queen's Bench Division มีเขตอำนาจชั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง และมีเขตอำนาจชั้นอุทธรณ์ทั้งทางแพ่งและทางอาญา จาก Magistrate's Courts และ Crown Courts ศาลนี้มีอธิบดีผู้พิพากษา (Lord Chief Justice) เป็นประธาน คุณสมบัติของผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็น Lord Chief Justice ได้แก่ ผู้ที่เป็น High Court Judge, Lord Justices of Appeal และเป็น Barrister มาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี 2) Chancery Division มีเขตอำนาจ ทั้งชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับ ทรัสต์ หุ้นส่วน บริษัท จำนวน การจัดการ

5. Court of Appeals (ศาลอุทธรณ์) แบ่งออกเป็นฝ่ายคดีแพ่งและฝ่ายคดีอาญา ฝ่ายคดีแพ่งมีอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีแพ่ง (Master of the Rolls) เป็นประธาน อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีแพ่ง และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (Lord Justice of Appeal) เป็นตำแหน่งผู้พิพากษาอาชีพเต็มเวลา มีเงินเดือน พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งตราบเท่าที่ประพฤติชอบและอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้โดยมติของรัฐสภาทั้งสองสภา ครบเกษียณอายุ 75 ปี ส่วนศาลอุทธรณ์ (ฝ่ายคดีอาญา) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจชั้นอุทธรณ์ในการพิจารณาอุทธรณ์จาก Crown Court

6. House of Lords (ศาลสภาขุนนาง) เป็นศาลสูงสุดของอังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ มีเขตอำนาจในฐานะเป็นศาลฎีกาในการพิจารณาฎีกาทันทั้งทางแพ่งและทางอาญา Lord Chancellor เป็นตำแหน่งสูงสุดทางตุลาการ ตำแหน่ง Lord Chancellor เป็นตำแหน่งรวมอำนาจในการปกครองทั้ง 3 อำนาจอยู่ที่บุคคลคนเดียวกัน ในทางตุลาการ Lord Chancellor เป็นประธานศาลสูงสุดคือ ศาลสภาขุนนาง ในทางบริหาร เป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งในคณะรัฐบาล (Cabinet) และในทางนิติบัญญัติ มีฐานะเป็นประธานสภาขุนนาง (Speaker of the House of Lords) ในการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรดำรงตำแหน่ง Lord Chancellor นายกรัฐมนตรีมักจะพิจารณาจากนักกฎหมายประเภท Barrister ที่มีความรู้และประสบการณ์สูง เคยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่พรรคการเมืองของตน ตำแหน่ง Lord Chancellor จึงมีวาระเท่ากับระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรีและพรรคการเมืองของตนเป็นรัฐบาล

อย่างไรก็ดี ในปี ค.ศ. 2009 House of Lords ในส่วนที่เป็นศาลฎีกาจะถูกยกเลิกโดย The Constitutional Reform Act 2005 กำหนดให้มีการจัดตั้ง Supreme Court of United Kingdom ขึ้น โดยมีการกำหนดเปิดทำการในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2009 ซึ่งส่งผลให้เป็นการแยกอำนาจในการพิจารณาฎีกาทันทั้งทางแพ่งและอาญาซึ่งแต่เดิมเป็นของ House of Lords มาเป็นของศาลฎีกาที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่นี้แต่เพียงฝ่ายเดียว

ศาลฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้จะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาจำนวน 12 คน เรียกว่า Justice of the Supreme Court ซึ่งจำนวนดังกล่าวรวมถึงประธาน และรองประธาน บุคคลผู้จะมาดำรงตำแหน่งในช่วงระยะแรกจะมาจาก Law Lords หรือ Lord of Appeal in Ordinary ซึ่งผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งได้ต้องมีประสบการณ์ใน High Judicial Office เป็นเวลาสองปี หรือมีประสบการณ์ทำงานเป็นเวลา 15 ปี ผู้พิพากษาศาลฎีกาจะได้รับการแต่งตั้งโดยพระราชินี ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี จากการคัดเลือกโดยคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะจำนวน 5 คน เพื่อประกอบเป็นประธาน และรองประธานศาลฎีกา และตัวแทนคณะกรรมการ Judicial Appointments ของอังกฤษและเวลส์ เช่นเดียวกับในสกอตแลนด์และไอร์แลนด์เหนือ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นผู้พิพากษาจาก Court of Appeal อาจถูกประธานศาลฎีกาเรียกมา

การรับอุทธรณ์ในศาลฎีกาจะประกอบไปด้วยองค์คณะผู้พิพากษาจำนวนเลขคี่ (อย่างน้อยจำนวนสามคน) ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้พิพากษาประจำ และน้อยกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาคดี (Acting Judge) ศาลฎีกามีอำนาจในกระบวนการพิจารณาในการจัดให้บุคคลที่มีปรีชาได้ ประธานศาลฎีกามีอำนาจในการออกข้อกำหนดศาลฎีกาเกี่ยวกับการปฏิบัติและกระบวนการพิจารณาได้ ทั้งนี้จะต้องผ่านการปรึกษาจาก Lord Chancellor และผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายเสียก่อน Lord Chancellor สามารถปรึกษากับประธานศาลฎีกา เพื่อแต่งตั้งผู้บริหารศาลได้โดยจะมีอำนาจและปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานศาลฎีกามอบหมายไว้ และมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของศาล โดยจะต้องทำรายงานประจำปีแก่ Lord Chancellor เพื่อรายงานต่อรัฐสภา ซึ่งจากการจัดตั้งศาลฎีกานี้จะส่งผลให้ในส่วนของ High Court, Court of Appeal และ Crown Court เปลี่ยนชื่อเป็น “the Senior Court of England and Wales”

สหรัฐอเมริกา

ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นศาลคู่ (Dual Court System) ซึ่งตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แบ่งศาลยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ ศาลรัฐบาลกลางหรือศาลสหรัฐ (Federal Court หรือ U.S. Court) และศาลมลรัฐ (State Courts) ศาลรัฐบาลกลางและศาลมลรัฐแบ่งโครงสร้างระบบศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น (Trial Court) ศาลอุทธรณ์ (Appellate Court หรือ Appeals Court) และศาลฎีกา (Supreme Court) โดยทั่วไปศาลรัฐบาลกลางและศาลมลรัฐเป็นอิสระต่อกัน แต่ศาลทั้งสองนี้จะมีเขตอำนาจเหลื่อมทับกัน กล่าวคือ ศาลรัฐบาลกลางมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งตามกฎหมาย สนธิสัญญา และรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีอำนาจพิจารณาคดีที่เรียกว่า “คดีความแตกต่างของพลเมือง (Diversity of Citizenship Cases เขียนย่อว่า Diversity Cases) ซึ่งคู่ความเป็นพลเมืองต่างมลรัฐ และมีข้อพิพาทเกี่ยวกับกฎหมายของมลรัฐ ทั้งที่คดีประเภทหลังอยู่ในเขตอำนาจศาลของมลรัฐ ในทางตรงกันข้าม กรณีคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายของรัฐบาลกลางก็อาจฟ้องร้องต่อศาลมลรัฐได้เช่นกัน จึงเห็นได้ว่าศาลรัฐบาลกลางมิได้ถูกจำกัดอำนาจให้พิจารณาเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายรัฐบาล และศาลมลรัฐก็เช่นกันมิได้ถูกจำกัดอำนาจให้พิจารณาเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายมลรัฐเท่านั้น ส่วนการที่จะฟ้องต่อศาลใดนั้นขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ทางคดี⁴

ผู้พิพากษาศาลสหรัฐ (Federal Judges) ทุกศาลเป็นอำนาจที่ประธานาธิบดีจะเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการแต่งตั้ง และให้วุฒิสภาพิจารณาให้การยินยอมก่อนที่จะประธานาธิบดีจะลงนามแต่งตั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติวุฒิสภามีบทบาทในการเลือกตัวผู้พิพากษาเขตซึ่งมีอย่างน้อย 1 ศาล ในแต่ละรัฐ และมีบทบาทน้อยลงในกรณีศาลภาคซึ่งมีเพียง 11 ศาล และน้อยลงอีกในกรณีศาลฎีกามีศาลเดียวและมีผู้พิพากษาเพียง 9 คน⁵ ผู้พิพากษาในศาลฎีกาดำรงตำแหน่งได้ตลอดชีวิต ส่วนผู้พิพากษาในศาลอื่นของศาลสหรัฐจะ

⁴ เกษม เกษมปัญญา. 2546. บทบาทและภารกิจของผู้พิพากษาอาวุโสตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เอกสารการวิจัย. วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. น. 24-25

⁵ บัณฑิต รัชตะนันท์ และคนอื่นๆ. 2541. เพิ่งอ้าง. น. 58

ผู้พิพากษาศาลมลรัฐ (State Judges) ถ้าเป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในมลรัฐนั้น ส่วนผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาจะได้รับการแต่งตั้งโดยผู้ว่าการรัฐภายใต้เงื่อนไขของแต่ละมลรัฐ ส่วนการเกษียณอายุราชการเป็นไปตามกฎข้อระเบียบของแต่ละมลรัฐซึ่งอาจจะเป็นการนับระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาก็ได้ โดยปกติผู้พิพากษามลรัฐดำรงตำแหน่งโดยมีระยะเวลาจำกัด ในศาลมลรัฐมีระยะเวลา 4 ถึง 6 ปี ในศาลสูงของมลรัฐมีระยะเวลา 6 ถึง 8 ปี เมื่อครบกำหนดแล้วอาจได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งกลับมาอีกได้ สำหรับศาลสหรัฐและศาลมลรัฐบางแห่งผู้พิพากษาดำรงตำแหน่งอยู่จนตลอดชีวิตเว้นแต่ถูกปลดออก เนื่องจากกระทำความผิดต่อหน้าที่ อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาไม่มีความผิดทางแพ่ง แม้จะได้ทุจริตหรือฉ้อโกงในหน้าที่ก็ตาม ผู้พิพากษาต้องดำรงตนอยู่ภายใต้จริยธรรม ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมตุลาการ (Canon of Judicial Ethics) ที่เนติบัณฑิตสภาแห่งสหรัฐยกร่างขึ้น แม้ไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมาย แต่นักกฎหมายทั่วประเทศก็ยอมรับปฏิบัติตามทั่วกัน⁷

แคนาดา

ระบบกฎหมายของประเทศแคนาดาได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ของประเทศอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ เพราะแคนาดาเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศอังกฤษมาช้านาน แต่อย่างไรก็ตามประเทศแคนาดาเป็นรัฐรวม และมีความหลากหลายทางกฎหมาย เช่น ในรัฐควิเบกซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศสและใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาราชการ จึงได้รับอิทธิพลประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสอันมีลักษณะที่แปลกออกไปจากระบบกฎหมายแคนาดา⁸

ระบบศาลของประเทศแคนาดาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ศาลสหพันธรัฐ ประกอบด้วย 1) ศาลสูงแห่งสหพันธรัฐแคนาดา (The Supreme Court of Canada) ประกอบด้วยผู้พิพากษา 9 คน ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะมนตรีแห่งผู้ว่าการราชการจังหวัดผู้พิพากษา 3 ใน 9 คน ต้องมาจากผู้พิพากษารัฐควิเบก และศาลล่าง แบ่งออกเป็นศาลชั้นต้น (Trial Division) และศาลอุทธรณ์ (Court of Appeal)
2. ศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยจังหวัดหรือมณฑล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ศาลสูง (Superior Court) ซึ่งศาลสูงจังหวัดหรือศาลสูงมณฑล (Provincial and Territorial Superior Court) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุกเรื่อง เว้นแต่คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นซึ่งจัดตั้งโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ส่วนคดีอาญานั้นมีอำนาจพิจารณาคดีอุกฉกรรจ์อื่นๆ เช่น การทำร้ายร่างกายสาหัส การฆ่าคนโดยไม่เจตนา เป็นต้น 2) ศาล County หรือ District แต่เดิมทุกจังหวัดมีระบบศาล County หรือ District ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาคดีอุกฉกรรจ์ภายใน

⁰ ซีรวิคส์ ไตรวารี. 2541. เฟ็งอ้าง. น. 30

⁷ บัณฑิต รัชตะนันท์ และคนอื่นๆ. 2541. อ้างแล้ว. น. 62

⁸ บัณฑิต รัชตะนันท์ และคนอื่นๆ. 2541. อ้างแล้ว. น. 62

บุคคลที่จะเป็นผู้พิพากษาในประเทศแคนาดาได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี เกษียณอายุ 75 ปี และผู้พิพากษาทุกคนของประเทศแคนาดามาจากการแต่งตั้ง⁹

นิวซีแลนด์

ระบบกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษเช่นเดียวกับประเทศแคนาดา เนื่องจากเคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษมาก่อน จึงได้รับกฎหมายแบบประเทศอังกฤษมาใช้

ศาลในประเทศนิวซีแลนด์มีลำดับดังนี้

1. District Courts ศาลนี้เป็นศาลลำดับต่ำสุด ผู้พิพากษาในศาลนี้ มาจากการแต่งตั้งโดยผู้สำเร็จราชการ (Governor General) ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา จะต้องเป็นทนายความ (Barrister หรือ Solicitor) มาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี¹⁰ เกษียณอายุเมื่อ 68 ปี
2. High Court มีเพียงศาลเดียว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุกประเภท และคดีใดก็ตามที่เกินอำนาจของ District Courts ก็ขึ้นศาล High Court ได้ ผู้พิพากษาศาลนี้ได้รับการแต่งตั้งจากผู้สำเร็จราชการเช่นกัน แต่ถูกถอดถอนได้โดยพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของรัฐสภาเท่านั้น คุณสมบัติของผู้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาศาลนี้จะต้องเป็นทนายความ Barrister หรือ Solicitor ของ High Court มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี เกษียณอายุที่ 68 ปี
3. Court of Appeal ศาลนี้มีผู้พิพากษา 6 คน ประกอบด้วยอธิบดีผู้พิพากษา (Chief Justice) ของ High Court ซึ่งเป็นผู้พิพากษาศาลนี้โดยตำแหน่ง อธิบดีผู้พิพากษาของ Court of Appeal และผู้พิพากษาอื่นอีก 4 คน การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลนี้มักจะตั้งมาจากผู้ประกอบอาชีพทนายความ (Barristers หรือ Solicitors) ใน High Court มาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะแต่งตั้งจากผู้พิพากษาของ High Court เป็นส่วนใหญ่ และอาจมีการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาของทั้งสองศาลในเวลาเดียวกันได้

⁹ บัณฑิต รัชตะนันท์ และคนอื่นๆ. 2541. อ้างแล้ว. น. 64

¹⁰ วิบูลย์ แสงชมภู. 2546. บทบาทของผู้พิพากษาอาวุโสในการเพิ่มประสิทธิภาพการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม. เอกสารการวิจัย. วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. น. 23

ออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียรับเอาระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ คือ Common Law มาใช้ในประเทศ เนื่องจากเคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศอังกฤษเช่นเดียวกับประเทศนิวซีแลนด์¹¹

ออสเตรเลีย ประกอบด้วย 6 รัฐ และ 2 อาณาเขต ซึ่งมีระบบศาลเป็นของตนเอง และมีศาลของสหพันธ์ด้วย ศาลในแต่ละรัฐหรืออาณาเขตดังกล่าวมีระบบศาลคล้ายๆ กัน เพียงแต่อาจจะมีชื่อแตกต่างกันไปเท่านั้น ส่วนศาลของสหพันธ์จะเหมือนกัน ระบบศาลในประเทศออสเตรเลีย มีรายละเอียดดังนี้¹²

1. ศาลแห่งรัฐ (State Courts)

- ก. ศาลล่าง (Inferior Courts) ทุกรัฐจะมีศาลล่างซึ่งมีผู้พิพากษา Magistrate หรือ Justice of the Peace มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาเล็กน้อย ผู้พิพากษา Magistrate จะพิจารณาพิพากษาคดีโดยไม่มีคณะลูกขุน
- ข. ศาลระดับกลาง (Intermediate Courts) มีทุกรัฐยกเว้นรัฐทัสมาเนีย (Tasmania) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งทางแพ่งและอาญา หน้าที่ของศาลระดับกลาง คือ ช่วยแบ่งเบาภาระของศาลสูงสุด และยังทำให้การพิจารณาข้อพิพาทกระจายไปทั่วรัฐ เนื่องจากผู้พิพากษาศาลนี้จะเดินทางไปทำการพิจารณาพิพากษาบ่อยครั้งมากกว่าผู้พิพากษาของศาลสูงสุด
- ค. ศาลสูงสุด (Supreme Courts) แต่ละรัฐหรืออาณาเขตจะมีศาลสูงสุด 1 ศาล ศาลสูงสุดประกอบด้วย อธิบดีผู้พิพากษา (Chief Justice) และผู้พิพากษาจำนวนหนึ่ง ผู้พิพากษาในศาลนี้บางท่านอาจเชี่ยวชาญคดีบางประเภท ศาลนี้มีอำนาจทั้งพิจารณาคดีชั้นต้น (Original) และคดีอุทธรณ์ (Appellate) จากศาลที่ต่ำกว่า

2. ศาลสหพันธ์ (Federal Courts)

- ก. ศาลสูงของประเทศออสเตรเลีย (The High Court of Australia) เป็นศาลสูงสุดของชาติ (The Nation's Highest Court) ซึ่งไม่มีศาลอื่นใดมีอำนาจสูงกว่านี้อีกแล้ว ดังนั้น คำพิพากษาของศาลสูงออสเตรเลียเป็นคำพิพากษาที่ถึงที่สุด เขตอำนาจของศาลสูงออสเตรเลียครอบคลุมไปทั่วประเทศเกี่ยวกับการรับอุทธรณ์จากรัฐและอาณาเขตทุกแห่ง และถือเป็นจุดสิ้นสุดของอุทธรณ์ทั้งในระดับสหพันธ์และระดับรัฐ ผู้แต่งตั้ง คือ ผู้สำเร็จราชการ (Governor General) โดยคำแนะนำของอธิบดีอัยการแห่งมลรัฐ (The Federal Attorney-General)
- ข. ศาลสหพันธ์อื่นๆ (Other Federal Courts) ตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์นั้นรัฐสภามีอำนาจออกกฎหมายให้ศาลของรัฐต่างๆ มีอำนาจพิจารณาปัญหาที่เกิดจากกฎหมายของสหพันธ์ได้ ซึ่งทำให้ศาลของแต่ละรัฐมีอำนาจดังกล่าว นอกจากนี้ รัฐสภาของเครือจักรภพ (The Commonwealth Parliament : ซึ่งหมายถึงรัฐสภาของสหพันธ์) ยังได้ออกกฎหมาย

¹¹ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. วงการกฎหมายทั่วไป. ตุลาคม 34 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2530), น. 117

¹² บัณฑิต รัชตะนันท์ และคนอื่นๆ. 2541. อ้างแล้ว. น. 62

รัฐสภาแห่งเครือจักรภพยังก่อตั้งศาลสูงสุดและศาลล่างในมณฑลหรืออาณาเขตของออสเตรเลีย เช่น อาณาเขตเมืองหลวงของออสเตรเลีย (Australia Capital Territory) อาณาเขตภาคเหนือ (Northern Territory) เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้พิพากษาของศาลสหพันธรัฐได้รับการแต่งตั้งจากข้าหลวงใหญ่ซึ่งเท่ากับว่ารัฐบาลเป็นผู้แต่งตั้ง และในแต่ละรัฐก็ใช้กฎเดียวกันนี้และไม่มีผู้พิพากษาคคนใดในออสเตรเลียมาจากการเลือกตั้งเลย ตำแหน่งนี้จนถึงอายุ 70-72 ปี

3. ศาลพิเศษ (Specialized Courts and Tribunals) ศาลพิเศษและคณะกรรมการพิเศษ (Tribunals) ตั้งขึ้นตามกฎหมายของรัฐหรือรัฐบาลกลาง ตามปกติศาลพิเศษและคณะกรรมการพิเศษมีอำนาจตัดสินปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานบางประเภทของรัฐบาลหรือธุรกิจเอกชนบางอย่าง ตัวอย่างเช่น ในรัฐหนึ่งอาจมีศาลหรือกรรมการแรงงาน ซึ่งมีหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาทแรงงานและกำหนดสภาพการทำงาน คณะกรรมการค่าทดแทนของลูกจ้าง คณะกรรมการตรวจสอบ (Censorship Boards) คณะกรรมการป้องกันการเลือกปฏิบัติ (Anti-Discrimination Boards) เป็นต้น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ระบบศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประกอบด้วย ศาลชั้นต้นระดับล่างหรือศาลแขวง ศาลชั้นต้นมลรัฐ ศาลสูงมลรัฐ และศาลสูงสหพันธรัฐ

คุณสมบัติของผู้พิพากษาอาชีพ จะต้องสอบได้เนติบัณฑิตชั้นที่ 2 (Staatsexam II) เรียกผู้สอบผ่านขั้นนี้ว่า Assessor ผู้สอบผ่านในขั้นที่ 2 นี้ จะได้รับการคัดเลือกเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองระดับกลาง ทั้งนี้ตามความสมัครใจและลำดับคะแนนจากการสอบ สำหรับผู้มีสิทธิได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษามต้องมีคุณสมบัติดังนี้¹³

- 1) เป็นผู้มีสัญชาติเยอรมัน
- 2) เป็นผู้สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 3) ต้องผ่านการปฏิบัติงานหลังการสอบเนติบัณฑิตชั้นสูงได้แล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดย
 - ก. เป็นข้าราชการระดับสูง รวมทั้งข้าราชการตุลาการของศาลและพนักงานอัยการ
 - ข. ปฏิบัติงานในองค์กรระหว่างประเทศในตำแหน่งสูง
 - ค. เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีผลงานที่จะเป็นศาสตราจารย์ได้
 - ง. เป็นทนายความโนดาลีพิบลิค หรือที่ปรึกษากฎหมาย (Assessor) ในสำนักงานดังกล่าว
 - จ. ปฏิบัติงานอย่างอื่นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้พิพากษา

¹³ มานิตย์ สุภาพร. 2526. การคัดเลือกและฝึกอบรมผู้พิพากษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. น.149-150

ผู้พิพากษาได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรียุติธรรมของแต่ละรัฐ ถ้าเป็นศาลสหพันธรัฐ รัฐสภา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรียุติธรรมของแต่ละรัฐร่วมในการแต่งตั้ง ผู้พิพากษา เกษียณอายุที่ 65-68 ปี

ฝรั่งเศส

ระบบศาลของประเทศฝรั่งเศสประกอบด้วย ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา การเข้าสู่ ตำแหน่งผู้พิพากษา มี 2 วิธี¹⁴ คือ

- 1) คัดเลือกจากข้าราชการพลเรือนที่รับราชการมาแล้ว 5 ปี (อาจจะไม่ได้รับปริญญาทาง กฎหมาย) หลังจากนั้นต้องผ่านการฝึกอบรมอีก 28 เดือน
- 2) แต่งตั้งจากอดีตผู้พิพากษา ข้าราชการพลเรือน ทหารที่จบปริญญาทางกฎหมายให้ ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาในระยะเวลาสั้นๆ เช่น 3 ปี 5 ปี 7 ปี

อาจกล่าวได้ว่า ระบบการคัดเลือกผู้พิพากษาที่รับราชการประจำในศาลยุติธรรมฝรั่งเศสไม่ว่าใน ระดับศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา จะเป็นระบบเปิด กล่าวคือ มีทั้งวิธีการสอบคัดเลือก ผู้พิพากษาให้เข้าฝึกอบรมในวิทยาลัยตุลาการแห่งชาติ ซึ่งผู้พิพากษาที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วก็จะเลื่อน ตำแหน่งขึ้นไปจากศาลชั้นต้น ไปสู่ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เป็นลำดับ แต่นอกจากวิธีนี้แล้วยังเปิดโอกาส ให้แต่งตั้งผู้พิพากษาระดับต่างๆ จากบุคคลภายนอกโดยตรง ไม่ต้องผ่านการสอบหรือฝึกอบรมในวิทยาลัย ตุลาการแห่งชาติ บุคคลซึ่งอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็น ผู้มีคุณสมบัติดังนี้¹⁵

- 1) เคยเป็นข้าราชการตุลาการมาก่อน
- 2) จบปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้
 - ก. ข้าราชการพลเรือน พนักงานองค์การของรัฐ หรือข้าราชการทหารที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ มาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี
 - ข. ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่ได้บรรยายมาแล้วเป็นเวลา 2 ปี หรืออาจารย์ที่ได้บรรยายมาแล้ว 4 ปี ในคณะนิติศาสตร์
 - ค. ทนายความ ที่ปรึกษาทนายความ ผู้ให้บริการในกระบวนการยุติธรรม หรือข้าราชการ ธุรการที่ได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี

ผู้พิพากษาของประเทศฝรั่งเศสเกษียณอายุที่ 68 ปี

¹⁴ อุทิศ สุภาพ. 2548. ปัญหาการดำรงตำแหน่งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโสในศาลชั้นต้นตามที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. รายงานวิจัยวิชา รศ. 880 สัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการสำหรับ ผู้บริหาร คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคพิเศษ รุ่นที่ 17 กรุงเทพมหานคร. น : 30 - 31

¹⁵ มานิตย์ สุภาพร. 2526. อ้างแล้ว. น. 174

ญี่ปุ่น

ระบบศาลยุติธรรมในประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ ศาลแขวง (The Summary Court) ศาลครอบครัว (The Family Court) ศาลจังหวัด (The District Court) ศาลสูง (The High Court) ศาลสูงสุด (The Supreme Court) ผู้ที่จะเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาต้องผ่านการสอบไล่กฎหมายแห่งชาติ (National Legal Examination) ได้ก่อน เมื่อสอบผ่านแล้วจะต้องไปเข้ารับการอบรมในสถาบันฝึกอบรมและวิจัยทางกฎหมาย (The Legal Training and Research Institute of Japan Examination) เป็นเวลา 2 ปี และเมื่อได้จบการอบรมในสถาบันนี้แล้วจึงมีสิทธิได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา และเมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาแล้ว จะต้องรอเวลาอีก 10 ปี จึงจะมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์

การเกษียณอายุราชการผู้พิพากษาศาลสูงสุด และผู้พิพากษาศาลแขวง เกษียณอายุเมื่ออายุ 70 ปี ส่วนผู้พิพากษาศาลอื่นๆ เกษียณอายุ เมื่อ 65 ปี

ภาคผนวก

- : พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒
- : พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑
- : หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๓/๘๐๒๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
และ ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. รวม ๒ ฉบับ กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- : ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๑)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติ
หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส
พ.ศ. ๒๕๔๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรง
ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและ
การดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“ข้าราชการตุลาการ” หมายความว่า ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

“ก.ต.” หมายความว่า คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการฝ่ายตุลาการ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔^๒ นอกจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ให้มีตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๗๕ ก/หน้า ๑/๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒

^๒ มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้
พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

ผู้พิพากษาอาวุโสมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาตามที่ได้รับแต่งตั้ง และมีอำนาจหน้าที่เข้าร่วมประชุมใหญ่ในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ รวมทั้งมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมสำหรับผู้พิพากษาคนเดียว ทั้งนี้ ไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

มาตรา ๕ ให้ผู้พิพากษาอาวุโสได้รับเงินเดือนเท่ากับเงินเดือนเดิมที่ได้รับอยู่ก่อนการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส เว้นแต่ผู้ซึ่งได้รับเงินเดือนขั้นสูงสุดของชั้นอยู่ก่อนแล้ว จึงให้ได้รับเงินเดือนสูงกว่าเงินเดือนเดิมหนึ่งขั้น และในปีงบประมาณต่อ ๆ ไปให้ปรับอัตราเงินเดือนของแต่ละตำแหน่งทุกปีละหนึ่งขั้น โดยไม่มีการเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี

เงินเดือนเดิมตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงเงินเดือนที่จะได้รับภายหลังการเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีงบประมาณถัดจากปีก่อนที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส^๓

ให้ผู้พิพากษาอาวุโสได้รับเงินประจำตำแหน่งเท่ากับเงินประจำตำแหน่งที่ได้รับอยู่เดิมก่อนการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส เว้นแต่ในการปรับอัตราเงินเดือนตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้พิพากษาอาวุโสได้รับเงินเดือนในขั้นที่สูงขึ้น ก็ให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งสำหรับผู้พิพากษาชั้นที่สูงขึ้นนั้น

มาตรา ๖ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต้องเป็นผู้มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีในปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณที่ดำรงตำแหน่ง และผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๙

ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในปีงบประมาณใด ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนเริ่มปีงบประมาณที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และเมื่อไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสแล้วจะกลับไปดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการอื่นอีกไม่ได้

มาตรา ๗ การแต่งตั้งข้าราชการตุลาการให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในชั้นศาลใด ให้เลขาธิการ ก.ต. เสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งในแต่ละศาลในชั้นศาลซึ่งจะต้องไม่สูงกว่าตำแหน่งที่ผู้นั้นเคยดำรงมาก่อนการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อ ก.ต. เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน และเมื่อได้รับความเห็นชอบในการแต่งตั้งแล้ว ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

^๓ มาตรา ๕ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๔ มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๕ มาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๘^๖ เมื่อได้มีการแต่งตั้งข้าราชการตุลาการให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลใดแล้วจะย้ายข้าราชการตุลาการผู้นั้นจากศาลนั้นโดยไม่ได้รับความยินยอมมิได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายแต่งตั้งตามวาระ เป็นกรณีที่ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา เป็นกรณีที่กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙^๗ ให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้ เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

มาตรา ๑๐ การแต่งตั้งข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสไปดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมจะกระทำมิได้

มาตรา ๑๑ การสั่งให้ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสไปช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งอื่นหรือส่งโอนไปเป็นข้าราชการฝ่ายอื่น จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๒ ผู้พิพากษาอาวุโสไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิใน ก.ต.

มาตรา ๑๓ ข้าราชการตุลาการซึ่งพ้นจากราชการเพราะเกษียณอายุในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ หากประสงค์จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสให้แสดงความจำนงต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและให้รัฐมนตรีเสนอรายชื่อบุคคลดังกล่าวต่อ ก.ต. เพื่อให้ความเห็นชอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้รับความเห็นชอบจาก ก.ต. แล้วให้นำความกราบบังคับทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามความในวรรคหนึ่ง ถ้าก่อนออกจากราชการเป็นผู้ที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ผู้นั้นมีสภาพเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการต่อไป และในการออกจากราชการนั้น ถ้าเป็นผู้รับบำนาญ ให้งดรับบำนาญตั้งแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นผู้

^๖ มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๗ มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

พิพากษาอาวุโส รวมทั้งให้คืนเงินสะสม เงินสมทบ เงินประเดิม เงินชดเชย และผลประโยชน์ของเงินดังกล่าวที่ได้รับไปแก่กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอาวุโส แต่ถ้าเป็นผู้รับบำเหน็จให้คืนเงินบำเหน็จ เงินสะสม เงินสมทบ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากเงินดังกล่าวแก่ทางราชการและกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอาวุโส

ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามความในวรรคหนึ่ง ถ้าก่อนออกจากราชการเป็นผู้ที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ให้ผู้นั้นอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ต่อไป และในการออกจากราชการนั้น ถ้าเป็นผู้รับบำนาญ ให้งัดรับบำนาญตั้งแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอาวุโส แต่ถ้าเป็นผู้รับบำเหน็จ ให้คืนเงินบำเหน็จแก่ทางราชการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอาวุโส

ผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรานี้ให้มีสิทธิได้นับเวลาราชการก่อนออกจากราชการต่อเนื่องกับการรับราชการในตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๓๓๔ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ตั้งแต่วันถัดจากวันสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์และหากผู้พิพากษาอาวุโสผู้ใดผ่านการประเมินตามที่กฎหมายบัญญัติว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ สมควรกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐^๔

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น แต่เนื่องจากอัตรากำลังผู้พิพากษาศาลสูงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงพอที่จะรองรับปริมาณคดีรวมทั้งภารกิจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เพิ่มขึ้นได้ สมควรให้ผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและมีประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีมาเป็นเวลานานสามารถดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลสูงได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑^๕

มาตรา ๗ ในระยะสิบปีแรกนับแต่ปีงบประมาณที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเอ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๒

(๒) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสองปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๔

(๓) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสามปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๖

(๔) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสี่ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๘

^๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๓๙ ก/หน้า ๕/๓ สิงหาคม ๒๕๕๐

^๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๒ ก/หน้า ๔/๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

(๖)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๕) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๐

(๖) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบหกปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๒

(๗) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเจ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔

(๘) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบแปดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๖

(๙) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเก้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๘

(๑๐) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๗๐

ให้ข้าราชการตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๙) ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ในปีงบประมาณถัดไปและให้พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่ข้าราชการตุลาการผู้ใดได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งว่าไม่ประสงค์จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ห้ามข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดที่จะขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘ บทบัญญัติมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบถึงข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๖ บัญญัติให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบเจ็ดสิบปี โดยให้ผู้ที่มิใช่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในระยะสิบปีแรกนับแต่วันที่ถูกกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไป และให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง

(๗)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ราชอาณาจักรไทย รวมทั้งสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การโยกย้ายผู้พิพากษาอาวุโสให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วชิระ/ปรับปรุง
๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

สุทธนา/ปรับปรุง
๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖
วิษพงษ์/ตรวจ
๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานพระราชบัญญัติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑
เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการ
ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและ
การดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์
การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
“เงินเดือนตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงเงินเดือนที่จะได้รับภายหลังการเลื่อนชั้น
เงินเดือนประจำปีงบประมาณถัดจากปีก่อนที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง
และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต้องเป็นผู้มีอายุ
ครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีในปีงบประมาณก่อน
ปีงบประมาณที่ดำรงตำแหน่ง และผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔

ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในปีงบประมาณ
ใด ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนเริ่มปีงบประมาณที่จะดำรง

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๒ ก/หน้า ๔/๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และเมื่อไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสแล้วจะกลับไปดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการอื่นอีกไม่ได้”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘ เมื่อได้มีการแต่งตั้งข้าราชการตุลาการให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลใดแล้วจะย้ายข้าราชการตุลาการผู้นั้นจากศาลนั้นโดยไม่ได้รับความยินยอมมิได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายแต่งตั้งตามวาระ เป็นกรณีที่มีผู้น้อยในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา เป็นกรณีที่กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙ ให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์”

มาตรา ๗ ในระยะสิบปีแรกนับแต่ปีงบประมาณที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาอาวุโสพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเอ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๒

(๒) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสองปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๔

(๓) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสามปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๖

(๔) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบสี่ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๕๘

(๕) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๐

(๖) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบหกปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๒

(๗) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเจ็ดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔

(๘) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบแปดปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๖

(๙) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบหกสิบเก้าปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๘

(๑๐) ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่ออายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๗๐

ให้ข้าราชการตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๙) ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ในปีงบประมาณถัดไปและให้พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่ข้าราชการตุลาการผู้ใดได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งว่าไม่ประสงค์จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ห้ามข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดที่จะขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘ บทบัญญัติมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบถึงข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

(๑๑)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๖ บัญญัติให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบเจ็ดสิบปี โดยให้ผู้ที่มิใช่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในระยะสิบปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไป และให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การโยกย้ายผู้พิพากษาอาวุโสให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

วสุ สรรก้านิต/ผู้ปรับปรุง
๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒

สุทธนา/ปรับปรุง
๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

วิขพงษ์/ตรวจ
๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖

(๑๒)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	
ปฏิบัติหน้าที่	
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
เลขรับ	2399
วันที่	๗ มี.ค. 2560
เวลา	16.19 น.

ที่ นร ๐๕๐๓/ ๖๐๕๖

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และ
ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
รวม ๒ ฉบับ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ รวม ๒ ฉบับ

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. รวม ๒ ฉบับ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว รวม ๒ ฉบับ พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป	
รับที่	๑๙๓ / ๒๐ วันที่ ๗ / มี.ค. ๒๐
เวลา	๑๗.๑๙ น. ส่ง พ.ร.บ.
สำนักการประชุม	

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘ (ธนิศา)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

(E/งานสนช./Thanita/แจ้งมติครม/๑178)

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ

รับที่ ๙ / มี.ค. ๒๐

วันที่ ๗ / มี.ค. ๒๐

เวลา ๑๗.๒๙ น.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง
และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง
ผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปอาจขอไป
ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

(๒) กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในถึงประมาณใด
พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่า
จะพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (เพิ่มมาตรา ๖/๑
และยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑)

(๓) กำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของ
ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

(๔) กำหนดห้ามผู้พิพากษาอาวุโสได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทน
ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติ
ศาลยุติธรรม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)

เหตุผล

โดยที่ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของข้าราชการตุลาการในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น
ซึ่งไม่เหมาะสมกับข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุเกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้
ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่า
จะพ้นจากราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง
และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง
และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติ
หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปิงบประมาณใด
อาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ หากเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี
ในปิงบประมาณก่อนปิงบประมาณที่จะขอไปดำรงตำแหน่ง”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์
การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒

“มาตรา ๖/๑ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์
ในปิงบประมาณใด ให้พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปิงบประมาณนั้น และให้ไปดำรง
ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการตามมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙ ข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในบังคับประมาณใด ให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการในบังคับประมาณนั้น แล้วเสนอผลการประเมินให้ ก.ต. พิจารณาประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทนในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่ได้ รวมทั้งไม่อาจเป็นผู้ทำการแทนโดยอาศัยลำดับอาวุโสดังที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการ) และร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดให้ข้าราชการตุลาการ ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการ) และร่างพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดให้ ข้าราชการตุลาการไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบห้าปี บริบูรณ์) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

๑.๑ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการ)

โดยที่กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการกำหนดให้มีให้นำทบัญญัติ เกี่ยวกับการพ้นจากราชการไปใช้บังคับแก่ข้าราชการบางประเภทซึ่งรวมถึงข้าราชการตุลาการ แต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ยังไม่ได้กำหนด หลักเกณฑ์การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการไว้เป็นการทั่วไป สมควรกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ ทั่วไปโดยให้ข้าราชการตุลาการทุกตำแหน่งพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุ ครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๒ ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดให้ข้าราชการตุลาการไปดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์)

โดยที่ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของข้าราชการตุลาการในปัจจุบัน เพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่เหมาะสมกับข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุเกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ จำเป็นต้อง ปรับเปลี่ยนให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส จนกว่าจะพ้นจากราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการ)

๒.๑.๑ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มมาตรา ๘/๑)

๒.๑.๒ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นจากราชการ ตามมาตรา ๘/๑ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง (๓))

๒.๒ ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดให้ข้าราชการตุลาการไปดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์)

๒.๒.๑ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป อาจขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

๒.๒.๒ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ ในปีงบประมาณใดพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น และให้ไปดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสจนกว่าจะพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๖/๑ และร่างมาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑)

๒.๒.๓ กำหนดให้ ก.ต. จัดให้มีการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการตุลาการซึ่งจะมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙)

๒.๒.๔ กำหนดห้ามผู้พิพากษาอาวุโสได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือทำการแทน ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐)
